

CHILDREN IN PERMACULTURE

Smernice za načrtovanje delavnic

Otroci v permakulturi

Lusi Alderslowe, Adela Hrubá, Lara Kastelic in Tomislav Gjerkeš
S prispevkom Gaye Amus

Verzija 1, marec 2018

Children in Permaculture (CiP), v prevodu *Otroci v permakulturi*, je projekt Erasmus+, v katerem 7 evropskih organizacij sodeluje z namenom izboljšanja poučevanja otrok v formalnem, neformalnem in priložnostnem izobraževanju s pomočjo materialov, ki bodo nastali tekom projekta (primerni dobrih praks, kurikulum, učne priprave, filmi in drugi materiali). Ti materiali bodo omogočili pedagogom v vrtcih in šolah, permakulturnikom, učiteljem in drugim strokovnjakom, da izvajajo bolj celostno in trajnostno izobraževanje z otroki na podlagi permakulturnih etik in načel.

Partnerske organizacije

Ta dokument je rezultat projekta Otroci v permakulturi in je bil financiran iz program Erasmus+ med leti 2015 do 2018. Vsebina dokumentov ne odraža nujno uradnega mnenja Evropske unije. Za navedene informacije in mnenja v njih so odgovorni izključno njihovi avtorji.

Kazalo

Uvod.....	4
Priprava dvodnevne delavnice.....	5
Materiali	6
Izvedba delavnice	7
Vsebina delavnice.....	8
Po delavnici.....	10
Zaključek	10

Uvod

“Prihodnost našega planeta je odvisna od spremembe zavesti, kjer ljudje in naravni viri niso več samoumevni in izkoriščani brez upoštevanja dolgoročnih posledic. Spodbujanje razvoja razumevajočega, sočutnega in sodelovalnega odnosa do soljudi in narave že od zgodnjega otroštva je ključnega pomena za doseganje nove stopnje zavesti.” (s. 1, Alderslowe, Amus & Deshaies, 2018). Eden izmed načinov, da to dosežemo je, da permakulturno izobrazimo vzgojitelje, učitelje in druge pedagoge, kot je opisano v priročniku “Skrb za Zemljo, skrb za ljudi in pravična delitev” (Alderslowe et al, 2018).

Ta dokument podaja okvirje za dvodnevno delavnico o pouku na prostem, ki jo lahko uporabijo trenerji projekta Otroci v permakulturi (OvP) in drugi izvajalci delavnic za razvoj svojih treningov OvP, ki so prilagojeni specifičnim potrebam udeležencev in značilnostim prostora. Koristi lahko tudi udeležencem delavnice, da lahko bolje razumejo, kaj pričakovati od delavnice OvP in kako podpreti njihovo organizacijo in izvedbo v lokalnem okolju. Vključuje smernice načrtovanja delavnice, seznam materialov in predlog vsebine.

Udeleženci, ki se lahko udeležijo tečaja so lahko osebe, ki delajo z otroki starimi od 3 do 12 let, kot so šolski učitelji in predšolski vzgojitelji, osebe, ki delujejo na področju neformalnega izobraževanja npr. voditelji popoldanskih krožkov, aktivnosti (npr. taborniki), starši (biološki, rejniški ali stari starši) in drugi, ki se zavedajo pomena svoje vloge v izobraževanju otrok.

Cilji dvodnevene delavnice OvP za pedagoge so:

- Ugotoviti, kako jim lahko permakultura pomaga pri delu z otroki.
- Naučiti se vključiti otroke v permakulturo z uporabo celostnega, ustvarjalnega pristopa, ki otroke vključuje tekom celega procesa - kot partnerje v učenju.
- Dobiti ideje kako kreativno načrtovati okolico šole za optimalne priložnosti učenja na prostem.
- Osnovno razumevanje permakulturnih načel in načrtovanja ter njihova uporaba v izobraževanju.
- Dobiti ideje, kako permakulturne etike vključiti v izobraževalno okolje.
- Seznanitev z OvP materiali (primeri dobrih praks, filmi in priročnik) za podporo pri pedagoškem procesu.
- Slišati primere dobrih praks in navdihujoče zgodbe, ki bodo navdušile in opogumile udeležence, da uporabijo OvP materiale in vključijo permakulturo v njihovo učno okolje.
- Navdušiti se nad poukom na prostem in izkustvenim učenjem.
- Srečati somišljenike, ki želijo otrokom predstaviti permakulturo.
- Vzbuditi interes za poglobitev v permakulturo.

Dvodnevno delavnico OvP lahko uči kdorkoli, ki je uspešno zaključil trening za poučevanje OvP. Seznam kvalificiranih trenerjev je dostopen na spletni strani Children in Permaculture www.childreninpermaculture.com.

Priprava dvodnevne delavnice

Praktični nasveti za učinkovito izvedbo:

Prostor: šola ali izobraževalni center, najbolje z učilnico na prostem in učnim okolišem.

Datumi: delavnica se lahko izvede v dveh zaporednih ali ločenih dneh. Koristi prvega so, da udeleženci ohranijo zagon in imajo nižje stroške ter čas potovanja. Pri drugem pa lahko udeleženci naučeno uporabijo v praksi in se vrnejo s konkretnimi vprašanji in povratnimi informacijami.

Financiranje: z organizacijo delavnice so povezani različni stroški kot so najem prostora, honorar trenerjem, potovanje, hrana, oglaševanje, delo organizatorjev, materiali in več. Stroški se lahko krijejo kot prijavnina udeležencev, zbiranje sredstev, prostovoljsko delo in prispevki v naturalijah.

Materiali: vsi udeleženci prejmejo tiskano verzijo priročnika OvP, če je le možno. Ostali materiali so podani v tiskani ali elektronski obliki. Za navdih si lahko lahko pogledate knjigo Janet Millington in Carolyn Nuttall's *Outdoor Classrooms book*¹, dokumentarne filme Robine McCurdy lokalizirajmo hrano², spletno stran Romana Shaple Children's Permaculture Guild³ in druge.

Raziskava: povabite udeležence, da pred začetkom delavnice izpolnijo vprašalnik, ki bo trenerjem omogočil, da vsebino prilagodijo potrebam udeležencev.

Urnik: pomembno je, da urnik delavnice vključuje izkustveno učenje, delo v parih in malih skupinah, da izkustveno predstavimo pedagogiko OvP.

Permakulturne etike in načela: ključno je, da so permakulturna načela in etike vključena v načrtovanje urnika in praktične izvedbe, da s tem zagotovimo praktične primere permakulture tekom delavnice.

Oglaševanje: v mislih imejte, da je profil udeležencev lahko zelo širok (vključuje učitelje, starše, voditelje neformalnih skupin). Kanali oglaševanja, mediji in načini komuniciranja naj se prilagajajo, da učinkovito dosežejo različne ciljne skupine.

Dodatno je lahko koristno:

- Da oglašujete dovolj zgodaj, vsaj 3 mesece pred začetkom.
- Preko socialnih omrežij vključite skupine, ki so povezane s permakulturo, izobraževanjem na prostem, gozdno pedagogiko, alternativnimi načini izobraževanja, šolanjem na domu in posamezniki. Koristna strategija za oglaševanje na socialnih omrežjih je redno objavljanje novic in informacij o dogodku v isto skupino.
- Tiskanje letakov in plakatov na recikliran papir in obešanje na mestu dogodka (če je možno), kot tudi okoliških šolah, knjižnicah in lokalih.
- Kontaktiranje lokalnih organizacij, ki imajo širok doseg (npr. lokalne novice) ali pa so specializirane za določeno temo (npr. izobraževanje, pedagogika na prostem, okoljsko

---

¹ Nuttal, C and Millington, J. (2008) *Outdoor classrooms: A handbook for school gardens*. Hampshire, UK, Permanent Publications.

² <http://www.localisingfood.com/index.php>, za predvajanje dokumentarnega filma se lahko dogovorite z Društvom za permakulturo Slovenije.

³ <http://www.childrenspermaculture.com/> and <http://childrenspermacultureguild.webs.com/>

ozaveščanje) in jih prosite za objavo ali delitev informacije o tečaju v tiskanih ali digitalnih medijih. Te organizacije bi lahko zanimalo sodelovanje z vami, kjer lahko doprinesete k njihovemu delu npr. Razdelite njihove letalke ali natisnete njihov logo.

- Pripravite izjavo za medije tiskanim ali digitalnim medijem s člankom o OvP, ki vključuje objavo o tečaju. Predloga izjave za medije je na voljo trenerjem OvP.
- Na sorodnih dogodkih na kratko predstavite projekt, vzbudite zanimanje, zberite kontakte in povabite ljudi na delavnico.

Materiali

V okviru projekta Otroci v permakulturo so nastali novi materiali za pedagoge, ki jih lahko delimo z udeleženci. Vsi materiali so dostopni na spletni strani Otroci v permakulturi www.childreninpermaculture.com.

1) PREGLED VIROV ZA VKLJUČEVANJE OTROK V PERMAKULTURO

Pregled virov (ang. Survey of resources) je temeljit pregled obstoječih virov s primerno vsebino za vključevanje otrok v permakulturo. Vključuje več kot 300 virov (knjige, filmi, spletne strani, učne priprave ipd.), vire ki direktno vključujejo otroke v permakulturo kot tiste, ki so sorodni s tem področjem. Celotno poročilo je dostopno v angleščini na mednarodni spletni strani skupaj s katalogom vseh gradiv.

2) PRIMERI DOBRIH PRAKS

Primeri dobrih praks služijo za navdih in motivacijo udeležencev in jim omogočajo, da se srečajo z različnimi primeri, kako v praksi povezati otroke s permakulturo. Osem primerov predstavlja širok nabor okoliščin in načinov. Nekaj teh primerov lahko tudi predstavimo udeležencem.

3) PRIROČNIK "Skrb za Zemljo, skrb za ljudi in pravična delitev v izobraževanju"

Priročnik OvP je temeljit vodnik, ki vključuje bistvene informacije za vzgojitelje, učitelje, voditelje prostočasnih aktivnosti, starše in druge pedagoge, ki si želijo približati permakulturo otrokom. Priročnik opisuje kako permakulturne etike in načela vključiti v izobraževanje. Vključuje pa tudi poglavja o permakulturni pedagogiki in kurikulumu, navdihe za dejavnosti, učne priprave in nasvete za organizacijo dogodkov.

4) ANGLEŠKA SPLETNA BAZA NAVDIHOV ZA AKTIVNOSTI

Več kot 400 navdihov za aktivnosti ponuja ideje, kakšne aktivnosti lahko izvedemo z otroki, ki so povezane z različnimi temami kurikuluma OvP. Zbrane so v spletni bazi, kjer lahko iščete navdihe za dejavnosti po ključnih besedah, vsebini ali starosti otrok.

5) VIDEO POSNETKI

Sledeči video posnetki so nastali tekom projekta OvP, da navdahnejo pedagoge in pokažejo raznolikost permakulturnega poučevanja.

Kratek filmček za promocijo delavnic OvP. (3 minute)

Izlet v Romunijo: skupina učencev iz šole Gatehouse na Škotskem je obiskala Romunijo, kjer so srečali lokalne prebivalce in doživeli permakulturo. (11 minut)

Otroci v permakulturi je video, ki je nastal na zaključni mednarodni konferenci projekta.

Izvedba delavnice

Delavnica bo najbolj nazorna in učinkovita, če bo v svojem dizajnu in izvedbi odražala permakulturno pedagogiko. Da bi to dosegli, razmislite o sledečem:

- Vključite raznolike izkustvene učne priložnosti.
- Teorijo predstavite na igriv način (vključite pesmi ali igre iz katerih razvijete vsebine).
- Demonstrirajte preko praktičnih aktivnosti, ki odražajo teorijo (najprej "roke" nato "glava").
- Čim več uporabljajte materiale OVP, da se udeleženci praktično seznanijo z njimi.
- Ponudite priložnosti udeležencem, da delijo relevantno znanje in/ali veščine. Vključite jih kot izvajalce.
- Razkrijte širši okvir, kako je bila permakulturna pedagogika integrirana v delavnico, vedno ko je to možno ali primerno, t.j. govorite o razmišljanju in ciljih, ki se skrivajo za izvedenimi aktivnostmi s skupino.
- Požanajte kolektivno modrost skupine in spodbujajte udeležence, da najdejo svoje rešitve.
- Bodite pozorni na dinamiko v skupini, ko načrtujete potek dogajanja in tekom celotne delavnice vključite različne tipe aktivnosti, da tako spodbudite učenje na različne načine preko vseh čutov. Vključite igre za povezovanje, za poživitev in/ali vaje za gradnjo skupine, če je potrebno (za več informacij in primerov poglejte Clayfield⁴ in Morrow⁵).

Več informacij za načrtovanje permakulturnih delavnic za odrasle lahko najdete v knjigi avtorice Rosemary Morrow (2015), ki je prosto dostopna na spletu.

---

⁴ Clayfield, R. & Skye (1995) Manual for teaching permaculture creatively Maleny [Qld.] : Earthcare Education,

⁵ Morrow, R. (2015) Permaculture teaching matters: A teaching course for permaculture teachers. Mountains Wildfire Press. Freely available online from <http://www.bluemountainpermacultureinstitute.com.au/new-book/>

Vsebina delavnice

Vsaka delavnica je zasnovana tako, da zadovolji potrebe in izkušnje udeležencev ter vključuje lokalni prostor, državo, jezik in nacionalni kurikulum (če so udeleženci učitelji oziroma vzgojitelji). Predlagana vsebina je organizirana v sklope, ki jih lahko pokrijemo, in ne v določen urnik. Vsak sklop lahko razdelimo v manjše enote in jih pokrijemo tekom delavnice. Podobno lahko vključimo dodatno vsebino, ki jo je pomembno pokriti v določeni situaciji. Takšna oblika trenerjem omogoča, da prilagodijo urnik in metode dela za izvedbo vsebin, ki so skladne z veščinami trenerja in potrebami udeležencev.

Vsebina dvodnevne delavnice	Zapiski
Predpriprava Analiza	* Poznavanje profila, motivacije, prejšnjih izkušenj, izzivov in potreb udeležencev preko anketeomogoča trenerjem, da pripravijo delavnico, ki ustreza udeležencem in prostoru.
Prihodi	* Pričakujte, da bodo nekateri udeleženci prispeli kasneje. * Ponudite čaj, kavo in zdrave prigrizke.
A. SPOZNAVANJE Dobrodošlica! Predstavitve Pričakovanja in motivacija udeležencev Hišni red, kot je kuhinja, toaletni prostori ipd. Urniki in cilji delavnice	* Aktivnosti za povezovanje in spoznavanje udeležencev, njihovega znanja in veščin. * Ko predstavite urnik skupini, preverite, če je potrebno kaj spremeniti, da zadovolji njihove potrebe.
B. UVOD V PERMAKULTURO IN OvP Predstavitve permakulture Predstavitve projekta Otroci v permakulturi in materialov Predstavitve permakulturne pedagogike Predstavitve primerov dobrih praks Iskanje rešitev za izzive, ki jih srečujejo udeleženci pri vključevanju otrok v permakulturo Povezave z nacionalnim učnim načrtom	* Permakulturne etike, načela in ključne ideje so predstavljene in raziskane na način, ki ga udeleženci lahko kasneje uporabijo z otroki. * Podelite primere dobrih praks in navdihujoče zgodbe (poglejte primere dobrih praks OvP in dokumentarne filme). * Ugotovite, kakšne so izkušnje in izzivi udeležencev in se pogovorite, kako jih lahko OvP podpre. * Najdite načine za prikaz, kako otroci dosegajo rezultate učnega načrta z uporabo pristopov OvP.
C. IZKUSTVENO UČENJE NA PROSTEM Ogled učnega okoliša Koristi izkustvenega učenja na prostem	* Če je le možno, naj se poučevanje odvija na prostem, naj bo navdihujoče in izkustveno. * Obiščite in raziščite prostor pred delavnico, vključite obstoječe elemente in druge lokalne vire. * Predstavite permakulturno pedagogiko, ki vključuje celostno načrtovanje, naravni tok, etike in načela. Za primere prelistajte OvP priročnik.

	<p>* Igranje vlog: ko se udeleženci postavijo v vlogo otrok določene starostne skupine (aktivnost vodijo trenerji), izkusijo doživljanje "na drugi strani". Čas za refleksijo in povratne informacije po igri vlog je ključen, da lahko udeleženci ozavestijo izkušnjo.</p> <p>* Povabite udeležence, da pripravijo učne priprave, igre, pesmi in/ali druge aktivnosti, ki so skladne s permakulturno pedagogiko. Če je možno najtemeljijo na navdihih za dejavnosti iz OvP priročnika.</p>
<p>D. NAČRTOVANJE UČNEGA OKOLIŠA Kako načrtovani učno okolje na prostem?</p>	<p>* Pogovorite se o primerih dobro načrtovanih učnih okolišev, za navdih se sprehodite po konkretnem prostoru ali si pomagajte s fotografijami.</p> <p>* Predstavite kako vključiti otroke, starše, učitelje in druge deleženike pri permakulturnem načrtovanju učnega okoliša skozi preprost načrtovalski proces, npr. SADIMET</p>
<p>E. PRAZNOVANJE DNEVA Ponovite naučeno Zberite vprašanja udeležencev Naslednji koraki Povratna informacija trenerjem Zaključni krog</p>	<p>* Vzemite si čas za vprašanja, ki so se pojavila tekom delavnice.</p> <p>* Pogovorite se o priložnostih za prihodnje sodelovanje in mentoriranje.</p> <p>* Poizvedite ali se udeleženci zanimajo za nadaljevaljne delavnice kot so:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raziskovanje določene vsebine OvP kurikulumu • Načrtovanje učnega okoliša • Uvod v permakulturo • Socialna permakultura za pedagoge • Integracija kurikulumu OvP v državni učni načrt • Tečaj permakulturnega načrtovanja za pedagoge <p>* Povabite udeležence, da izpolnijo vprašalnik o delavnici.</p>

Po delavnici

Z namenom nenehnega razvoja in izboljševanja delavnic OvP je nujno, da trenerji delijo svoje izkušnje in povratne informacije udeležencev v kratkem poročilu, ki vključuje:

- Vprašalnik udeležencev pred delavnico
- Finančne podrobnosti (stroški delavnice, prihodki, stroški)
- Časovnica
- Podrobnosti o prostoru
- Povratna informacija udeležencev (zaželjeno, da je urejena in digitalizirana)
- Osebna refleksija (kaj je šlo dobro, kaj bi naslednjič izboljšali, uvidi ipd.)

Če je o delavnici napisan članek, se ga lahko deli na spletni strani OvP in deli na socialnih omrežjih.

Če so udeleženci izrazili interes za prihodnje delavnice, se te lahko prilagodijo njihovim potrebam, z možnostjo vključevanja strokovnjakov iz drugih področij.

Zaključek

Trenerji Otroci v permakulturi so strokovnjaki, ki imajo leta izkušenj z vključevanjem otrok v permakulturo in bodo zagotovili, da je pristop OvP integriran v delavnico ter poskrbeli za sproščeno, igrivo ter izkustveno učno izkušnjo udeležencev. Da bi organizirali delavnico v vaši bližini pišite na otroci@permakultura.si.